

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 października 2015 roku w sprawie z powództwa Gminy A. – Ośrodek Pomocy (...) w A. przeciwko Powiatowi (...) Centrum Pomocy (...) w Z. o zapłatę, Sąd Rejonowy w Zgierzu zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 11.928,31 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 listopada 2014 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 3.014,00 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona pozwana, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest:

1. art. 191 ust. 10 w zw. z art. 191 ust. 7 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją z dnia 19 września 2014 roku poprzez ich błędną wykładnię w zakresie prawidłowości wystawienia not księgowych z tytułu ponoszenia wydatków na utrzymanie dzieci, umieszczonych w rodzinach zastępczych, których to rozliczeń powód nigdy nie kwestionował;

2. art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. poprzez jego nieuzasadnione zastosowanie i uznanie, że w realiach niniejszego postępowania doszło do powstania bezpodstawnego wzbogacenia po stronie pozwanego, w sytuacji istnienia szczególnego przepisu, stanowiącego podstawę prawną do wyliczenia udziału Gminy A. w partycypacji kosztów związanych z ponoszeniem wydatków na utrzymanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

W oparciu o wskazane zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę orzeczenia i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja okazała się zasadna i skutkowałą wydaniem rozstrzygnięcia o charakterze reformatoryjnym.

Sąd Rejonowy poczynił w niniejszej sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd odwoławczy podziela i przyjmuje za własne. Efektem kontroli instancyjnej jest jednak zmiana wynikająca z odmiennej oceny prawnej dochodzonego roszczenia.

Kwestie sporne wokół których koncentrują się zarzuty apelacji dotyczyły sposobu rozliczenia przez powiat wydatków, jakie powinna ponieść gmina z tytułu wynagrodzenia dla zawodowej rodziny zastępczej dziecka poddanego pieczy zastępczej.

Prawidłowe rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało ustalenia, czy korekta not księgowych wskazana przez powoda w pozwie została dokonana zgodnie z obowiązującymi zapisami ustawy o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej obowiązującej w chwili pierwotnego ich wystawienia.

Wskazać należy, że ustawą z dnia 25 lipca 2014 roku o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw ustawodawca zmienił treść art. 191 ust. 10, którego obecne brzmienie stanowi, że: art. 191 ust. 7 zgodnie z którym wynagrodzenia wraz z pochodnymi od wynagrodzenia dla zawodowej rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny (...) osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka oraz świadczenia dla rodziny pomocowej finansuje proporcjonalnie do liczby dzieci powiat, o którym mowa w ust. 1–4” stosuje się odpowiednio, a zatem także w rozliczeniach z gminami.

Z akt sprawy wynika zaś, iż powódka dochodzi zwrotu nadpłaconych kwot za okres od 24 maja 2012 roku do grudnia 2013 roku, a zatem sprzed nowelizacji ustawy, która nie obejmowała proporcjonalnego ponoszenia wydatków na opiekę i wychowanie dzieci. Dopiero bowiem od dnia 19 września 2014 roku proporcjonalny sposób rozliczeń z gminami w części dotyczącej wynagrodzeń został ustawowo usankcjonowany, zaś stan prawny obowiązujący przed 19 września 2014 roku nie uwzględniał proporcjonalnego rozdziału kosztów i gmina obowiązana była ponosić wydatki na rodzinę zastępczą niezależnie od liczby dzieci w rodzinie.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji w sposób nieuprawniony dokonał interpretacji wskazanego przepisu, wskazując, że przedmiotowa nowelizacja nie wprowadza nowego unormowania, a jedynie doprecyzowuje przepis art. 191 ust. 9, który również przed nowelizacją należało interpretować jako obowiązek gminy partycypacji w kosztach utrzymania dzieci poddanych pieczy rodziny zastępczej, jednakże proporcjonalnie do liczby dzieci. O ile po wejściu w życie wskazanej nowelizacji, nie budzi wątpliwości, że gmina winna dokonywać wpłat w tytułu partycypacji w kosztach pieczy zastępczej proporcjonalnie do liczby dzieci i strona pozwana dokonała korekty not począwszy od lutego 2014 roku, dokonując korekty not księgowych również za miesiąc styczeń 2014 roku,

to w ocenie Sadu Okręgowego brak było podstaw prawnych do korekty not za okres wskazany w pozwie, tj. od 24 maja 2012 roku do grudnia 2013 roku, a zatem sprzed nowelizacji ustawy, która nie obejmowała proporcjonalnego sposobu rozliczeń. Skoro zatem przed dokonaną nowelizacją ustawy kwestia ta nie została uregulowana, to całkowicie nieuzasadniona jest próba, by obecny stan prawny powstały w wyniku nowelizacji ustawy stosować do ówczesnego stanu prawnego. Wykładnia normy art. 191 ust. 9 i 10 wyżej wymienionej ustawy nie pozwala na stwierdzenie, by jej brzmienie uzasadniało dopuszczalność zastosowania przepisu w jego nowym kształcie do zdarzeń prawnych ukształtowanych wcześniej, a więc przed jego zmianą i skończyły się przed jego wejściem w życie. Przypomnienia wymaga, iż kardynalną zasadę zakazu retroakcji przewiduje art. 3 k.c. który dopuszcza od niej odstępstwa tylko wówczas, jeżeli moc wsteczna ustawy wynika z jej brzmienia lub celu. Uznanie, że brzmienie ustawy pozwala na odstępstwo od generalnej zasady, iż ustawa nie ma mocy wstecznej, wymaga zatem istnienia w tym przedmiocie jasnej i precyzyjnie sformułowanej normy prawnej, przesądzającej wyraźnie o takiej właśnie woli ustawodawcy. Wskazać także należy, że zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. sąd, wydając wyrok, bierze za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, co obejmuje także stan prawny, a zatem, co do zasady, sąd powinien orzekać na podstawie przepisów prawa materialnego obowiązujących w dacie wyrokowania. Jednakże o tym, jakie normy prawne mają zastosowanie do rozstrzyganego stanu faktycznego, decydują przepisy prawa materialnego regulującego ten stosunek prawny. One także decydują, czy w sytuacji zmiany stanu prawnego sąd do rozstrzyganego stosunku prawnego powinien zastosować przepisy nowe czy dawne. Zakaz wstecznego działania prawa, oznaczający zakaz stosowania nowych przepisów do stosunków prawnych powstałych pod rządami przepisów dawnych, nie jest wprawdzie zasadą konstytucyjną, jednak Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie uznał ten zakaz za ogólną zasadę porządku prawnego w państwie prawnym, co nadaje mu walor uniwersalny – ponadgałęziowy (por. postanowienie SN z 2 lipca 2004 r., sygn. akt II CK 421/03, LEX nr 174137). W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2006 roku (II CK 374/05, Lex numer 181265, Biul. SN 2006/5/12). Zasada nieretroakcji wyrażona w art. 3 k.c. oznacza, że nowego prawa nie stosuje się do oceny zdarzeń prawnych i ich skutków, jeżeli miały miejsce i skończyły się przed jego wejściem w życie. Wyjątek od tej zasady musi wynikać z brzmienia nowego prawa, lub - jak stanowi art. 3 k.c. - z jego celu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 roku, V CSK 557/13, LEX nr 1523369, zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2008 roku, IV CSK 196/08, Teza numer 1, Lex numer 466004).

Powyższe rozważania wskazują, że w żadnym wypadku nie można przyjąć, iż wspomniana nowelizacja odnosi się również do oceny sposobu rozliczeń między stronami dokonanej przed wejściem w życie ustawy. W tym stanie rzeczy należało uznać, że w realiach niniejszej sprawy nie istniała żadna podstawa prawna do zmiany wysokości należnych kwot za okres wskazany w pozwie, zaś domaganie się zwrotu rzekomo nadpłaconych do końca 2013 roku kwot jest całkowicie bezzasadne. Zważyć przy tym należy, że z materiału dowodowego niniejszej sprawy wynika przy tym, iż uprzednio wystawione noty księgowe nie były kwestionowane przez powoda i były prawidłowo wyliczone według ówczesnego stanu prawnego. Gmina A. nie kwestionowała zarówno tytułu prawnego, terminu zapłaty oraz wysokości

kwoty, które uregulowała w terminie. Korekta not księgowych dokonana przez powoda nastąpiła wbrew przepisom ustawy obowiązującej w chwili ich pierwotnego wystawienia.

Należało zgodzić się również ze stroną apelującą, iż zastosowanie w niniejszej sprawie przepisu art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. nie miało żadnego uzasadnionego zastosowania.

W niniejszej sprawie kwestie dotyczące sposobu rozliczenia przez powiat wydatków oraz podstawa świadczenia wynikała z obowiązujących w chwili wystawienia not księgowych przepisach i w żadnym razie nie można było uznać, by po stronie pozwanej doszło do bezpodstawnego wzbogacenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo.

Zmiana wyroku w zakresie roszczenia głównego skutkować musiała również zmianą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji. O kosztach tych należało orzec w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu i zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, ustalone w oparciu o § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013.461 j.t.) w zw. z §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i zasądzono od powódki na rzecz pozwanego kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, ustaloną na podstawie § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013.461 j.t.) w zw. z §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800).